

บ้านนางพระยา

รูปปั้นนางพญาซึ่งอยู่ในศาลาเจ้าแม่ปางพญา
(ถ่ายเมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๕๑)

๑. ลักษณะทางกายภาพ

บ้านนางพระยาเป็นหมู่บ้านที่ ๓ ของตำบลปากนคร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอเมืองไปทางทิศตะวันออกเฉียงประมาณ ๙ กิโลเมตร ประกอบด้วยกลุ่มบ้าน ๓ กลุ่ม คือ บ้านวัดนางพระยา บ้านซอย ๓๕ และบ้านโรงสีบน

๑.๑ ขนาดและอาณาเขต

บ้านนางพระยามีพื้นที่ประมาณ ๑,๔๐๐ ไร่ มีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ	ติดกับบ้านศาลาสีหน้าตำบลท่าซัก
ทิศใต้	ติดกับบ้านบางหลวงตำบลท่าไร่

ทิศตะวันออก	ติดกับบ้านบางหลวงตำบลท่าไร่
ทิศตะวันตก	ติดกับบ้านโคกข่อยตำบลปากนคร

๑.๒ ภูมิประเทศ

ภูมิประเทศของบ้านนางพระยาเป็นที่ราบลุ่ม มีน้ำท่วมขังเกือบตลอดปี ความลาดเอียงของพื้นที่มีน้อย พื้นที่นี้แต่เดิมเป็นที่ราบน้ำทะเลท่วมถึง ประกอบกับมีคลองปากนคร (คลองหัวตรุด) ไหลผ่านและมาบรรจบกับทะเลที่อำเภอ นคร ตะกอนดินขนาดต่างๆ ที่ไหลลงมาตามลำน้ำดังกล่าวได้ถูกทับถมอยู่ตามชายฝั่งในลักษณะแผ่นดินนอก พืชพรรณที่งอกส่วนมาก ได้แก่ โกงกาง แสม ลำพู และจาก เป็นต้น

ลักษณะดินเป็นดินตะกอนลำนน้ำใหม่ ซึ่งเกิดจากการทับถมของตะกอนจากน้ำทะเล พื้นที่เป็นที่ราบซึ่งน้ำทะเลท่วมถึงมาก่อน เนื้อดินมีความละเอียดมาก การระบายน้ำเลว ความอุดมสมบูรณ์สูงปานกลาง ดินมีสมรรถนะแก่การทำนา

ลำนน้ำธรรมชาติในหมู่บ้าน คือ คลองปากนคร (คลองหัวตรุด) ซึ่งมีต้นน้ำเกิดจากน้ำตกกะโรม เทือกเขานครศรีธรรมราชในท้องที่อำเภอลานสกา และใช้เป็นเส้นแบ่งเขตหมู่บ้านทางด้านตะวันออกไปในตัว

๒. ลักษณะทางสังคม

ประชากรในบ้านนางพระยา มี ๒๐๐ ครัวเรือน (มีจำนวน ๑,๑๔๗ คน) ตั้งบ้านเรือนอยู่ในบริเวณริมคลองปากนคร ส่วนริมถนนนั้นเพิ่งมาตั้งกันไม่นานมานี้ โดยมีนายสมบุรณ์ จรุงเดช เข้ามาตั้งถิ่นฐานเป็นคนแรกในละแวกนี้ ภายหลังนายสมบุรณ์ ได้รับเลือกให้เป็นกำนันตำบลปากนคร (ปัจจุบันถึงแก่กรรมแล้ว) ในจำนวนนี้ร้อยละ ๔๗ นับถือศาสนาพุทธ ส่วนที่เหลือร้อยละ ๓ นับถือศาสนาอิสลาม ประชากรเข้ามาตั้งถิ่นฐานในบริเวณนี้มาแล้วเป็นเวลาไม่ต่ำกว่า ๒๕๐ ปี วัดในหมู่บ้านมีอยู่แห่งหนึ่งคือ วัดนางพระยา ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๓๑๐ (ตรงกับสมัยเสียกรุงครั้งที่สอง) ซึ่งมีพุทธศาสนิกชนส่วนใหญ่จากหมู่ที่ ๓ มาประกอบศาสนกิจในวันสำคัญทางพุทธศาสนา เพราะถือเป็นวัดเก่าแก่และมีประวัติผูกพันกับความเป็นมาของหมู่บ้านนี้มานานร่วม ๒๓๐ ปี

สถานศึกษาในหมู่บ้านมีอยู่แห่งหนึ่งคือ โรงเรียนวัดนางพระยา สังกัดสำนักงานกรประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งรองรับนักเรียนในหมู่บ้านได้เป็นส่วนใหญ่ ยกเว้นบางส่วนในหมู่บ้านซึ่งไปเรียนที่โรงเรียนบ้านบน เพราะสะดวกแก่การเดินทางมากกว่า

ส่วนบริการทางด้านสาธารณสุขแก่ประชาชน เพราะเหตุที่ไม่มีสถานอนามัยในหมู่บ้าน ชาวบ้านจึงไปใช้บริการจากสถานีอนามัยบ้านโคกช้อย (หมู่ที่ ๔)

หรือไม่กี่ไปใช้บริการจากโรงพยาบาลของรัฐในเขตตัวเมือง

๓. ลักษณะทางเศรษฐกิจ

อาชีพหลักของชาวบ้านนางพระยา ได้แก่ การประมง การทำนา และการทำนาถุ้ง เป็นต้น อาชีพทำนาถุ้งมีการเลี้ยงกุ้งกุลาดำในบริเวณป่าชายเลนริมอ่าวไทย ส่วนอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม ได้แก่ การค้าขายและรับจ้าง การค้าขายมีลักษณะเป็นการขายของเบ็ดเตล็ดในหมู่บ้าน และบางส่วนเป็นคนกลางรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรในหมู่บ้านไปจำหน่ายส่ง ส่วนการรับจ้างนั้นเป็นงานทั้งในและนอกภาคเกษตรกรรม ได้แก่ การรับจ้างในนาถุ้ง และรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น

๔. ลักษณะทางการคมนาคม

เส้นทางคมนาคมสายหลักที่ใช้เดินทางเข้าออกหมู่บ้าน คือ ทางหลวงจังหวัด หมายเลข ๔๑๐๒ (นครฯ-ปากนคร) ใช้เป็นเส้นทางติดต่อกับตัวเมืองนครศรีธรรมราช โดยผ่านพื้นที่หมู่ที่ ๑,๓ และ ๔

ส่วนการติดต่อภายในหมู่บ้านและตำบลใกล้เคียงใช้ถนนภายในหมู่บ้านที่แยกจากทางหลวงจังหวัด หมายเลข ๔๐๑๓ ซึ่งบางช่วงเป็นถนนผิวดิน และบางช่วงเป็นถนนผิวคอนกรีตเสริมไม้ไผ่

การเข้าออกหมู่บ้านนิยมใช้รถจักรยานยนต์รับจ้าง ส่วนการขนส่งผลผลิตทางการเกษตรออกสู่ตลาดนิยมใช้รถบรรทุกเล็กเป็นหลัก

๕. ประวัติชื่อหมู่บ้าน

ชื่อ "บ้านนางพระยา" ได้มาจากชื่อวัดที่เจ้าพระยานครศรีธรรมราช (น้อย) หรือเจ้าพระยานครน้อย สร้างเป็นที่ระลึกแต่มารดาของตนซึ่งมีฐานะเป็นมารดาเจ้าเมือง อีกนัยหนึ่งตั้งชื่อตามชื่อจะเข้ตัวหนึ่งซึ่งอยู่ในคลองหัวตรุด บริเวณหน้าวัดในหมู่บ้าน นายประยูทธ ศิริคุณ" เล่าว่าชื่อหมู่บ้านนี้มีที่มาเป็นสอง

นัย ซึ่งสรุปได้ว่า

นัยที่หนึ่ง เล่ากันว่าที่ริมคลองปากนคร ซึ่งไหลผ่านหมู่บ้านนี้ก่อนจะลงสู่อ่าวนครนั้น เป็นที่ตั้งวัดเก่าแก่วัดหนึ่งซึ่งสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ.๒๓๑๐ (ตรงกับปีที่กรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่าครั้งที่สอง) เดิมมีชื่อใดไม่ปรากฏชัด ล่วงมาถึงช่วง พ.ศ.๒๓๖๔ ซึ่งเป็นปีที่พระยานครศรีธรรมราช - น้อย (ชื่อและบรรดาศักดิ์ขณะนั้น) หรือพระยานครน้อยได้ยกทัพไปตีเมืองไทรบุรี ซึ่งเป็นเมืองประเทศราชของไทยเป็นครั้งแรก ด้วยสาเหตุที่เจ้าพระยาไทรบุรี (ปะแงร์) เอาใจออกห่างไทยไปเข้าด้วยกับพม่าในสมัยพระเจ้าปะดุง และยังคบคิดกับพม่าจะเข้าตีหัวเมืองปักษ์ใต้อีกด้วย

ผู้เล่าผู้แก่เล่าสืบกันมาว่า ในการยกทัพจากนครศรีธรรมราชไปตีไทรบุรี ในพ.ศ.๒๓๖๔ นั้น พระยานครน้อยได้แสดงวิเทโศบายทางการเมืองที่หลักแหลม กล่าวคือแทนที่จะยกเข้าตีอย่างผู้มีกำลังมากกว่า แต่กลับมีใบบอกให้เจ้าพระยาไทรบุรี (ปะแงร์) จัดเตรียมซื้อข้าวขึ้นฉางไว้เป็นเสบียงแก่กองทัพไทย เพื่อจะรับมือกับพม่าซึ่งจะยกมาตีหัวเมืองปักษ์ใต้ การทำนี้ก็เป็นอุบายหรือข้ออ้างอันสมเหตุสมผลที่จะเข้าตีเมืองไทรบุรี เพราะพระยานครน้อยทราบดีว่าเจ้าพระยาไทรบุรี (ปะแงร์) จะต้องปฏิเสธหรือบิดพลิ้วใบบอกอย่างแน่นอน

ครั้นเจ้าพระยาไทรบุรี (ปะแงร์) บิดพลิ้วตามความคาดหมาย พระยานครน้อยก็นำทหารจากเมืองนครศรีธรรมราช สงขลา และพัทลุง ประมาณ ๗,๐๐๐ คน ทั้งทัพบกและเรือเข้าตีเมืองไทรบุรี ใน พ.ศ. ๒๓๖๔ ผลการรบปรากฏว่าไทยเสียทหารไป ๗๐๐ คน ทหารไทรบุรีตายไปประมาณ ๑,๕๐๐ คน ส่วนเจ้าพระยาไทรบุรี (ปะแงร์) นั้นสมัครพรรคพวกหนีไปอาศัยอังกฤษอยู่ที่เกาะปีนัง เป็นอันว่าเมืองไทรบุรีก็ตกอยู่ในอำนาจของพระยานครน้อยตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา เมื่อตีได้แล้วพระยานครน้อยก็มอบหมายให้พระภักดีบริรักษ์ (แสง) บุตรของตนเป็นผู้รักษาเมือง และให้นายบุษบุตรอีกคนหนึ่งเป็นปลัดเมืองไปพลา

ก่อนจนกว่าทางราชธานีจะมีท้องตราแต่งตั้งมาเป็นการ

ผลสำเร็จจากการปราบเมืองไทรบุรีในครั้งแรกเมื่อพ.ศ.๒๓๖๔ นั้น พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เลื่อนบรรดาศักดิ์พระยานครน้อย ขึ้นเป็น "เจ้าพระยา" และพระราชทานเมืองไทรบุรีให้อยู่ในสิทธิ์ขาดของเจ้าพระยาผู้นี้ ในฐานะผู้สำเร็จราชการปกครองดูแลรักษาเมืองไทรบุรี และเมืองประะ ดังปรากฏในท้องตราเจ้าพระยาอัครสมุหพระกลาโหม มีออกไปถึงปลัดและกรมการเมืองนครศรีธรรมราช ณ วันศุกร์ เดือนยี่ ขึ้น ๑๐ ค่ำ จ.ศ.๑๑๘๔ ปีมะเมีย จัตวาศก (พ.ศ. ๒๓๖๕) ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ทำให้เจ้าพระยานครน้อยมีฐานะทางการเมืองสูงขึ้น มีอำนาจสิทธิขาดที่จะจัดการเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในเมืองไทรบุรีและประะได้

เมื่อกลับมาถึงนครศรีธรรมราช และได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์ "เจ้าพระยา" อย่างเป็นทางการแล้ว เจ้าพระยานครน้อยก็ได้จัดงานเฉลิมฉลองขึ้น ในโอกาสเดียวกันนี้ก็ได้จัดการบูรณะวัดที่ริมคลองหัวตรุด อันเป็นวัดใกล้ทางเข้าออกตัวเมือง (หรือปากทางเข้านครศรีธรรมราช) เป็นอนุสรณ์แห่งชัยชนะเพื่ออุทิศถวายแด่มารดาของตน (เจ้าจอมมารดาปราง) และเปลี่ยนชื่อวัดเป็น "วัดนางพญา" นับแต่นั้นมา

เมื่อทางราชการ ได้จัดแบ่งเขตปกครองท้องที่ในตำบลปากนคร จึงได้นำชื่อวัดนางพญามาเป็นชื่อหมู่บ้านนี้สืบมา (แต่ต่อมาภายหลังได้เขียนชื่อหมู่บ้านเป็น "นางพระยา")

*สัมภาษณ์นายประยุทธ ศิริคุณ อายุ ๖7 ปี ณ บ้านเลขที่ ๓๐/๖๘ หมู่ที่ ๔ (บ้านราชพฤษฯ ๒) ตำบลปากนคร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๔๐

นัยที่สอง ได้มาจากชื่อจะเข้ตัวเมียขนาดใหญ่ตัวหนึ่ง ซึ่งอาศัยอยู่ในคลองหัวตรุด โดยปกติจะเข้ค่อนข้างดุร้าย ชาวบ้านชาวเรือส่วนใหญ่มักจะชลาดกลัว แต่จะเข้ตัวนี้กลับตรงกันข้าม ชาวบ้านละแวกนั้นจึงรู้จักมักคุ้นและให้ความเมตตาแก่จะเข้ตัวนี้ และให้สมญาว่า "จะเข้นางพญา" เมื่อตายลง ชาวบ้านจึงรู้สึกอาลัยและนำเอาหัวจะเข้ตัวนี้ไปไว้ในวัด และเปลี่ยนชื่อวัดนี้เป็น "วัดนางพญา"

เมื่อทางราชการได้จัดแบ่งเขตปกครองท้องที่ในตำบลปากนคร จึงได้นำชื่อวัดนางพญามาเป็นชื่อหมู่บ้านนี้สืบมา

ศาลาเจ้าแม่ นางพญาในวัดนางพญา
เป็นที่มาของชื่อหมู่บ้าน หมู่ที่ ๓ ตำบลปากนคร อำเภอเมือง

